

3 Hezkuntza marko hirueledunaren ondorioak

Maier Ugartemendia

Euskal filologoa

maier.ugartemendia@gmail.com

Sarrera-data: 2011-10-31 | Onartze-data: 2012-01-15

HAUSNARTU Euskal Soziolinguistika Sarien IV. edizioko hirugarren saria (2011)

Laburpena. 2010-2011 ikasturtean Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza Sailak abian jarri zuen *Hezkuntza Marko Hirueleduna* izeneko hezkuntza-proiektua. Proiektu horren baitan, eskoletan euskara, gaztelania eta atzerriko hizkuntza bati astean 5-6 ordu eskaintzen zaizkio. Hezkuntza-proiektu berriarekin gaur egungo A, B eta D ereduak desagertze-bidean jartzen dira, eta guztiak ordezkatuko lituzkeen eredu bat ezarriko litzateke, eredu eleanitza. Artikulu honetan proiektu hori abian jarritako hainbat ikastetxeetako esperientziaren inguruko azterketa erakusten da. Horretarako, alabaina, Euskal Herriko hezkuntza eredu historiarri sarreratxoa egiten dio egileak, hezkuntza elebiduneko A, B eta D eredu bilakaerari eta hezkuntza elebidunarekiko jarreraren eta iritzien inguruko gaiari. Ikerturiko ikastetxeetako esperientzia aztertu ondoren egileak hainbat ondorio ere planteatzen ditu. • **Hitz-gakoak:** *hezkuntza elebiduna, hezkuntza eleanitza, Hezkuntza Marko Hirueleduna, hizkuntza-kompetentzia.*

Abstract. **The consequences of the trilingual education framework.** During the 2010-2011 academic year the Education Department of the Government of the Basque Autonomous Community (region) launched its education project entitled Trilingual Education Framework. Within this project, 5-6 hours a week are devoted to Basque, Spanish and a foreign language. With the new education project, the current A, B and D education models are set to be discontinued and be replaced by the multilingual model. This paper deals with a study of the experience of several schools where this project has been piloted. But for this purpose, the author has included a brief introduction on the history of the Basque Country's bilingual education models, on the evolution of the A, B and D models in bilingual education and on the attitudes and opinions towards bilingual education. After analysing the experience of the schools in the study, the author also puts forward some conclusions. • **Key words:** *bilingual education, multilingual education, Trilingual Education Framework, language competence.*

SARRERA

I Helburua

2010-2011 ikasturtean Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza Sailak abian jarri zuen hezkuntza proiektua: Hezkuntza Marko Hirueleduna. Honek eskoletan euskara, gaztelera eta atzerriko hizkuntza bati astean 5-6 ordu eskaintzea eskatzen du. Hezkuntza proiektu berri honekin gaur egun ezagutzen ditugun A, B eta D ereduak desagertuko lirateke, eta guztiak ordezkatzeko lituzkeen eredu bat ezarriko litzateke, eredu eleanitza.

Proiektua aurkeztu zen momentutik gaia oso eztabaidatua izan da, eta 2010-2011 ikasturtean zehar zenbait ikastetxetan proba moduan ezarri den arren, Isabel Celaá Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza sailburuak jada ohartarazi du marko hirueledunak “ez duela atzera bueltarik” (berria.info). Hezkuntza Sailburuak 2013. urtean EAEko 525 ikastetxeetan beste eredurik ez dela egongo adierazi zuen urte hasieran (berria.info, gara.net, diariovasco.com, 2011/05/31).

Esan bezala, gai honek hauts asko harrotu ditu; egitasmoa aurkeztu orduko eta baita gaur egun ere, hainbat ikastetxe eta eragilek ezbaian jarri dute proiektuak arrakasta izateko duen aukera. Batez ere, ikasle horiek guztiz euskaldunduko ote diren zalantza dute batzuek, eta “eredu horiek euskarari hizkuntza gutxitua den heinean, kalte besterik ez diotela egiten” uste dute zenbait elkartek (berria.info, 2011/01/19). Askotan hezkuntza elebiduneko A eta B ereduak ikasleen euskalduntzea bermatzen ez dutela salatu izan denez, eta oraingo markoa askok B ereduarekin parekatzen dutenez, ondorengo galderei erantzutea zilegi dirudi: marko hirueledunak zer eragin izan ote dezake euskara bezalako hizkuntza gutxitu batengan? Benetan egokia ote da hezkuntza eredu hau EAE guztirako?

Gauzak honela, hezkuntza edo marko hirueledunak euskararengan zein eragin izan ditzakeen aztertzea izango da nire helburua datozen orri hauetan. Horretarako, Euskal Herriko hezkuntza ereduak ezagutuko ditugu, zenbait ikastetxeren bizipenak aztertuko ditugu, elkarte eta eragileen iritzia jasoko dugu, eta ikasleen hizkuntza gaitasunean ere arreta jarriko dugu, besteak beste.

1. EUSKAL HERRIKO HEZKUNTZA EREDUAK

I
Gaur egun EAE osoan ezarriko den hezkuntza eredu bat ulertzeko, hau da, marko hirueleduna ezagutu ahal izateko, honek sortu dituen eztabaidak ulertzeko eta proposamenaren zergatia jakiteko, ezinbestekoa

---

**2010-2011
ikasturtean
Eusko
Jaurlaritzako
Hezkuntza Sailak
abian jarri zuen
hezkuntza
proiektua:
Hezkuntza
Marko
Hirueleduna.
Honek eskoletan
euskara,
gaztelera eta
atzerriko
hizkuntza bati
astean 5-6 ordu
eskaintzea
eskatzen du.
Hezkuntza
proiektu berri
honekin gaur
egun ezagutzen
ditugun A, B eta
D ereduak
desagertuko
lirateke, eta
guztiak
ordezkatzeko
lituzkeen eredu
bat ezarriko
litzateke, eredu
eleanitza.**

Orain dela hogeita hamar urte, hezkuntza ele bakarria zen Euskal Herriko eskola-sistemetan ezarrita zegoen eredu. Gaztelaniaz ikasten ziren ikasgai guztiak, eta gaztelania hutsez alfabetatzen zituen eskola horrek bertako haur guztiak. Euskarak hezkuntzan presentziarik ez izateak, beraz, XX. mendera oso ahulduta iristea ekarri zuen.

da lehenago Euskal Herrian ezagutu ditugun hezkuntza eredu berri izatea, eta hauen nondik norakoei begiradatxo bat ematea.

Horregatik, jarraian historian zehar Euskal Herrian egon diren hezkuntza ereduak ezagutuko ditugu, eta gaur egunera arte egon den eta oraindik dagoen A, B eta D eredu inguruko oinarritzko datu batzuk ezagutuko ditugu atal honetan.

1.1 Euskal Herriko hezkuntza ereduaren historia

Orain dela hogeita hamar urte, hezkuntza ele bakarria zen Euskal Herriko eskola-sistemetan ezarrita zegoen eredu. Gaztelaniaz ikasten ziren ikasgai guztiak, eta gaztelania hutsez alfabetatzen zituen eskola horrek bertako haur guztiak. Euskarak hezkuntzan presentziarik ez izateak, beraz, XX. mendera oso ahulduta iristea ekarri zuen.

Gizarteak euskara sustatzeko zuen nahiari esker, 1960tik aurrera indarrean zegoen legeari aurre eginez, hazkunde bizia izan zuten ikastolek: hamarkada batean Euskal Herriko ikastolek berpizkunde moduko bat izan zuten. Klandestinitatean sortu ziren ikastolak. Baimenik gabe euskara erabiltzen eta euskal kultura lantzen zuten, libururik gabe eta gurasoen babesa besterik ez zutelarik; baina, bazuten indarra ematen zieten beste zerbaitek: beraien arbasoen hizkuntza eta kultura defendatzeko zuten konpromisoa.

Denboraldi honetan bi gertaera garrantzitsu jazo ziren: Frankoren heriotzaren ondoren Espainiako Konstituzioaren aldarrikapena eta Espainia aldeko Euskal Herriko politika garatzeko alderdi politiko demokratikoei hartu zuten ardura. Are gehiago, eskola liburuak Euskal Herriko hizkuntza, kultura, historia, geografia eta abarri buruzko eduki kurrikularrak barneratzen hasi ziren. Gainera, garai honetan Autonomia Estatutua (1979) eta 1983an dekretua onartu ziren, azken honek EAEko haurrek euskara derrigorrezko gaia izango zutela arautzen zuen (Etxeberria, 1999: 1. go orria). Garai horretan diseinatu ziren orduko A, B, C eta D ereduak; gerora hirura mugatu direnak. Hala ere, urte haietan eskaintza nahiko juxtua zen arren, eskaria oso nabarmena izan zen. EAEko biztanleen %25 bakarrik izanik euskalduna, beren seme-alabentzat irakaskuntza elebiduna nahi zuten gurasoak askoz ere gehiago ziren.

1979ko Euskararen Erabilera Normaltzeko legeak ikasle orok bere ikasketak euskaraz zein gaztelaniaz egiteko eskubidea duela aitortzen du, batetik; eta, bestetik, beharrezko neurriak hartzera behartzen du administrazioa, bere obligaziozko ikasketa-aldia amaitzerakoan ikasle orok hizkuntza ofizial bien behar adinako ezaguera praktikoa izan dezan. Hau euskararentzat aurrerapauso garrantzitsu bat izan zen.

Honela, Eusko Jaurlaritzak eta Hezkuntza Sailak dekretu baten bidez adierazi zuen eskolan euskara eta gaztelera “derrigorrezko” ikasgaiak izango zirela, eta ikasleek zituzten helburuen arabera “A, B eta D ikasteredu elebidunetan” banatuko zirela (Zalbide eta Izagirre, 2011: 16.or). Orduan, D eredia jatorriz euskaldun ziren haurrentzako zela egokiena uste zen; B eredia bi hizkuntzen ezagupena zuten haurrentzako; eta A eredia, azkenik, euskararen ezagupen oso txikia edo batere ez zuten haurrentzako (Etxeberria, 1999).

1.2 Hezkuntza elebiduneko A, B eta D ereduaren bilakaera

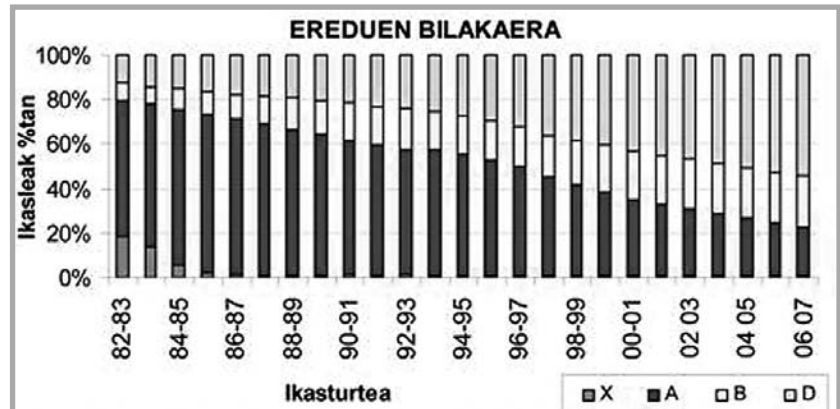
Hezkuntzan A, B eta D eredia ezarri zirenetik, hiru ereduak bilakaera ezberdina jasan dute. Euskara nagusi duen D ereduak, pausoka pausoka gorakada handia izan duela esan genezake. Hazkunde hau lortzeko, ordea, lan handia egin behar izan dute eragile askok: irakasle-gai euskaldunak sortuz (Irakasle Eskolak horretarako egokituz), lehendik lanean ari ziren irakasleak euskaldun edo alfabetatuz... Horrez gain, ikasmaterialak sortu behar izan dira, lehen esan bezala ez zegoelako euskarazko materialik. Hiritarren, irakasleen eta ikasleen euskara-maila neurtzeko agiriak ere sortu eta gestionatu behar izan ziren. Herritar guztientzat EGA sortu zen eta irakasleentzat bereziki Hizkuntza Eskakizunak sortu ziren. Azkenik euskararen erabilera normalizatzeko ekimenak, programak eta proiektuak bideratu behar izan dira urte askoan.

Ikasle kopuruaz gain, hezkuntza ereduaren aldaketa nabarmena izan du eredu aukeraketak ere. Hasiera batean, ikastetxe gehienetan euskarak ez zuen presentziarik eta X eredu bat aurkitzen zen nagusiki. Hau gaindituta, hezkuntza elebiduna izan da nagusiki azken urte hauetan EAEko eskoletako sisteman. Eredu batzuek besteek baino eboluzio handiagoa jasan dute. Oro har, Haur Hezkuntzako lehen ikasmailan haurrak sartu dituzten gurasoek gero eta proportzio handiagoan aukeratu dituzte B eta, bereziki, D ereduak.

Lehenengo irudi honetan portzentajearen arabera ereduaren bilakaera ikus daiteke:

Hezkuntzan A, B eta D eredia ezarri zirenetik, hiru ereduak bilakaera ezberdina jasan dute. Euskara nagusi duen D ereduak, pausoka pausoka gorakada handia izan duela esan genezake. Hazkunde hau lortzeko, ordea, lan handia egin behar izan dute eragile askok: irakasle-gai euskaldunak sortuz (Irakasle Eskolak horretarako egokituz), lehendik lanean ari ziren irakasleak euskaldun edo alfabetatuz...

1. go irudia: EAEko Lehen eta Bigarren Hezkuntzako irakastereduen mende laurdeneko bilakaera (Zalbide eta Izagirre, 2011).

Grafikoak eman dituen datuei begiratuz gero, berriz, argi eta garbi ikus daiteke behin eta berriz aipatutako bilakaera hori. Alde batetik, lehen aipatutako X eredu guztiz desagertu da. Bestetik, benetan deigarria da laurogeigarren hamarkada hasieran nagusi zen A eredu, hau da, erdara oinarri duena, izugarri jaitsi dela; beheranzko joera etengabea izan du. Aldiz, B ereduak hasiera batean oso leku txikia zuen arren, pixkanaka zabaltzen joan da, eta denborarekin mantentzea lortu du. Hala ere, benetan aldaketa eta gorakada izugarria izan duena D eredu izan da. EAEko gurasoek euskal ereduarekiko apustua egin dute; hasieran ia lekurik ez zuen eta gaur egun eredu nagusia bilakatu da.

1.3 Hezkuntza elebidunarekiko jarrerak eta iritziak

Hezkuntza hirueleduna martxan jarri aurretik ere, eztabaidagai izan da hezkuntza elebiduna. Sarri hezkuntza elebidunak ikasleak euskalduntzeko ez zuela balio esan izan da, eta A eta B ereduak oso kritikatuak izan dira, ikasleen hizkuntza maila ebaluatutakoan ez dutelako behar bezalako maila izan.

Askotan aipatu izan da ikasleak eskolan euskalduntzen zirenaren ustea, ez zela guztiz egia (Erriondo, Lore; Isasi, Xabier; Azurmendi, Mari-Jose; Mendiguren Bereziartu, Xabier 2005: 1. go or). Derrigorrezko Bigarren Hezkuntza bukatzen duten 16 urteko gazteek euskara mailarik ez dutela lortzen baieztatu izan da maiz.

Guzti hau kontutan hartuta, zenbaitek eredu bakar baten aldeko apustua egiteko proposatu izan du: D eredu indartu eta beste biak, A eta B, desagertu. Horrez gain, gure ikastetxeen curriculum, metodologia, baliabideak berraztertu egin beharko dira (Erriondo & beste, 2005:

2.or). Irakasleek ere zenbait proposamen egin izan ohi dituzte: irakasleok ere badugu zer berritu hizkuntzen irakaskuntza alorrean. Ikuspegi formalista eta gramatikala mugatuz, orientabide komunikatiboa eta integraztailea landu beharra dago. Hizkuntzari zor zaion garrantzia emanez, denok hizkuntza irakasleak garela ohartuz. Badirudi, agian, ikasleak guztiz ez euskalduntzearen arrazoia ez dela ereduena soilik, beste hainbat faktorek ere eragin dezakete, prozesu hori benetan bete dadila bermatzen. Hala ere, horretarako administrazioaren babes eta laguntza beharrezkoa dela ere adierazi izan dute. Irakaslegoarekin jarraituz, irakasle elebidunak beharrezkoak direla esan izan da, eta horretarako beharrezkotzat jo izan dute “Euskal Herriko Irakasle Eskoletan erdal adarrak desagertzea”, ez baitute zentzukoa ikusi irakasle ez diren edo ziren irakasleak hezitzen jarraitzeak (Erriondo & beste, 2005: 2.or). Jarrera bera hartu behar ote da hezkuntza hirueledunean irakasle diren edo izango direnekin? Gaur egun irakasle hirueledunak prestatu behar al ditugu? Benetan euskarak dituen behar horiek asetzen jakingo al dute hezkuntza hirueleduneko irakasleek?

2. HEZKUNTZA MARKO HIRUELEDUNA

Hezkuntza Marko Hirueledunak euskara bezalako hizkuntza gutxitu batean izan dezakeen eragina aztertu ahal izateko, lehenik eta behin zer den eta zer funtzionamendu duen ezagutu beharko dugu. Horretarako, 2010. urtean proiektua nola azaldu zen erakutsiko dut, ikastetxeek izandako jarrerak aztertuko ditut, ikastetxeen bizipenak ezagutuko ditut eta ereduarekiko zenbait jarrera ere bilduko ditut.

2.1 Hezkuntza eleanitzaren proiektua

Hezkuntza Marko Hirueleduna 2010-2011 ikasturtean martxan jarri zen arren, lehenagotik abian zen hezkuntza eleanitz baten proiektua. Ikastolen Elkarrekin urte mordoxka daramatza euskara oinarri duen proiektu eleanitz bat garatzen. Esate baterako, Tolosako Laskorain Ikastolak duela hogeita hamar urte jarri zuen martxan beraien marko propioko eleanitz proiektua. Proiektu eleanitz horretako bereizgarria ingelesaren irakaskuntza goiztiarrarekin (4 urterekin) hastean datza.

Horrez gain, 2006. urtean Tontxu Camposek EAEko Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa sailburua zenak, EAEko ikastetxe publikoetan eredu berritzailea eta eleanitza martxan jartzea proposatu zuen. A, B eta D eredu ordez eredu bakarra eta malgua ikastetxe guztietan ezartzea zen asmoa. Euskara oinarri hartuta, “hezkuntza prozesua amaitzean

---

Askotan aipatu izan da ikasleak eskolan euskalduntzen zirenaren ustea, ez zela guztiz egia (Erriondo, Lore; Isasi, Xabier; Azurmendi, Mari-Jose; Mendiguren Bereziartu, Xabier 2005: 1.go or). Derrigorrezko Bigarren Hezkuntza bukatzen duten 16 urteko gazteek euskara mailarik ez dutela lortzen baieztatu izan da maiz.

**Ikastolen
Elkarteak urte
mordoxka
daramatza
euskara oinarri
duen proiektu
eleanitz bat
garatzen. Esate
baterako,
Tolosako
Laskorain
Ikastolak duela
hogei urte jarri
zuen martxan
beraien marko
propioko eleanitz
proiektua.
Proiektu eleanitz
horretako
bereizgarria
ingelesaren
irakaskuntza
goiztiarrarekin
(4 urterekin)
hastean datza.**

herritarrek hizkuntza ofizial bietan ezagupen maila nahikoa izatea” zen helburua. “Atzerriko hizkuntza batean edo bitan komunikatzeko oinarriko ezagupena izatea” ere helburutzat ziren.

Ordura arte egin ez zen bezala, helburu horiek denak neurtzeko asmoa azaldu zuen Camposek. Europako Erreferentzia hartuko zen erreferentzia bezala: euskara eta gaztelanian B1 maila lortu beharko zuten ikasleek Lehen Hezkuntza bukatutakoan, eta B2 maila DBH bukatutakoan. Ingelesean edo frantsesean, aldiz, B1 maila lortu beharko litzateke DBHren amaieran. Maila horiek lortzen ziren edo ez ikusteko ebaluazioak egingo ziren.

Ikastetxe bakoitzak bere eredia garatu ahal izango zukeen, tokian tokiko egoera soziolinguistikoa kontuan hartuz. Ikastetxe bakoitzak diseinatuko zukeen bere hizkuntz proiektua. Alde horretatik, autonomia izango zuten, baina erdietsi beharreko helburuak eta markoa mugarri izanda. Hezkuntza marko hau Lehen Hezkuntzako lehenengo mailatik aurrera jarri nahi zuen martxan Camposek, 2008-09 ikasturtean hasita. Eta horrela, 10 urteren buruan marko berria ezarrita egotea espero zuen.

Hala ere, proposamen honek zalantza asko sortu zituen alderdien artean eskatzen zen hizkuntza-maila zela eta. Ikastetxeen autonomia eta malgutasunari zegokion gaia ere ez zen denak ados jartzen zituen zerbait, askegia izan zitekeen ala ez eztabaidatzen zen. Ebaluazioaren inguruan ere aldekoak zein kontrakoak zeuden. Azkenean, proiektu hau atzera bota zuten Legebiltzarrean.

Hemen aipatutako hau ez da atzera bota zen proiektu eleanitz bakarra, baina, oinarri ezberdineko proiektu eleanitz guztiak Legebiltzarrean iritsi ohi izan direnean, arrazoi batengatik edo bestearengatik, beti atzera bota izan dira.

2.2 Hezkuntza Marko Hirueledunaren hasiera

2010. urteko martxoan aurkeztu zuen Isabel Celaák, Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa sailburuak, 2010-2011 ikasturtean proba moduan abian jarriko zen Hizkuntza Marko Hirueleduna. Jaurlaritzak proba moduan gaztelera, euskara eta atzerriko hizkuntza bat ardatz izango dituen hezkuntza egitasmo bat martxan jarriko zutela adierazi zuen orduan (berria.info: 2010/03/04).

2010- 2011 ikasturtean 40 ikastetxetan hasi zuen proba Jaurlaritzak, EAEko hiru lurraldeetako ikastetxe publiko nahiz itunpekoetan. Bertan Lehen Hezkuntzako 4. mailako eta Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzako 1. mailako ikasleekin aritu ziren lanean 2010-2011 ikasturtean. Proiektu honek hiru helburu ditu: euskara sustatzea, elebitasuna finkatzea eta ingelesa aktibatzea.

Era berean, hizkuntzak “irakasgaiak izateaz gain irakasbideak” izango direla zehaztu zuen sailburuak, 2010. urtean egindako Hezkuntza Batzordean. Lehen Hezkuntzan, gutxienez astean bost orduz erabiliko dute hizkuntza bakoitza irakasgai batzuetan, eta sei orduz DBHn. “Ordu horiek bete beharreko gutxienekoak dira; ikastetxeek zehaztuko dute gero zein hizkuntzari emango dioten ordu gehiago, Hezkuntza Sailaren oniritziarekin”.

Ekimenak “izaera esperimental, borondatezkoa eta malgua” izango zuela adierazi zuen hasieratik Celaá, sailburuak. Badirudi, “ikastetxeen esku” dagoela ekimen honetan parte hartzea edo ez, eta, gainera, “ikas-tetxe horietako ikasleen gurasoek ere oniritzia eman beharko diote”.

Ikasturtearen hasieran eta amaieran egin zituen ebaluazioak ISEI-IVEI-ek Hezkuntza Sailak hala eskatuta. Hala ere, emaitza hauek ez dira 2011. urtearen amaiera arte ezagutuko.

2.3 Hezkuntza Marko Hirueledunarekiko iritziak

Hezkuntza Marko Hirueledunarena Legebiltzarrean aurkeztu zenean, hiru eleko hezkuntzaren beharra Eusko Legebiltzarreko Hezkuntza Batzordeko legebiltzarkide gehienek aipatu zuten. Hala ere, denek ez zuten bat egin sailburuaren proposamenarekin. Celaá hezkuntza eredu berriarekin elebitasuna “indartuko” zela adierazi zuen arren, guztiek ez zuten uste proposamenak elebitasuna bermatzen zuenik.

Lan honetan alderdi politikoetako kideek eta Euskal Herriko eragile ezberdinek proposamena aurkeztu zenean hartu zuten jarrera, edo orduan emandako iritzien bilketa bat egin dut, (lan osoan iritzien bilketa hori osorik irakur daiteke). Laburbilduz, alderdi politikoen aldetik orokorrean adostasun bat zegoela esan daitekeen arren, ezin liteke gauza bera esan eragile eta sindikatuei dagokienez. Beste behin ere, ikus daiteke hezkuntza eleanitza ezartzeak, euskara galduko ote denaren edo euskarak nahiko presentzia izango ote duenaren zalantza sortzen duela; eragile eta sindikatuek euskara bezalako hizkuntza gutxitu batentzat kaltegarria izan daitekeela uste dute.

Proiektua aurkeztu zenean egindako adierazpenetan ikus daiteke marko hirueledunaren euskararentzat “eraso” bezala ikusten zutela nabari zen, eta “euskara desagerrarazteko estrategia” bat dela ere aipatu zuten. A eta B eruedetan izandako emaitzak beraien aldeko argumentu bezala erabili zituzten. Gainera, beraiek uste zuten “EAEn ofizialak diren bi hizkuntzen ezagutza eta erabilera erreala bermatzeko eredu berri bat” behar dela, proposamen berri horrek ez lukeelako euskalduntzea bermatuko. Izatez, helburua “euskarazko irakaskuntza

---

**Laburbilduz,
alderdi
politikoen aldetik
orokorrean
adostasun bat
zegoela esan
daitekeen arren,
ezin liteke gauza
bera esan eragile
eta sindikatuei
dagokienez. Beste
behin ere, ikus
daiteke
hezkuntza
eleanitza
ezartzeak,
euskara galduko
ote denaren edo
euskarak nahiko
presentzia izango
ote duenaren
zalantza sortzen
duela; eragile eta
sindikatuek
euskara bezalako
hizkuntza gutxitu
batentzat
kaltegarria izan
daitekeela uste
dute.**

Ezinbestekoa da marko hirueleduna praktikan izan duten ikastetxeen iritzia ezagutzea, beraien ereduaren nondik norakoak ezagutzea, ikastetxeetan izan dituzten emaitzak eta sententzioak jasotzea, beraien eredu honetan euskara zein lekutan ikusten duten jakitea...

ahultzea” dela ere baieztatzen zuten (berria.info 2010-03-04 eta gara.net 2010-03-04).

2.4 Hezkuntza Marko Hirueleduna abian jarri duten ikastetxeen bizipenak

Garrantzitsua da eragileek, alderdi politikoek, hezkuntza sailburuak, ekimenez... marko hirueledunaren inguruan pentsatzen dutena eta esaten dutena ezagutzea. Baina, garrantzitsua da baita ere 2010-2011 ikasturtean marko hirueleduna abian jarri zuten ikastetxeen bizipenak ezagutzea. Ezinbestekoa da marko hirueleduna praktikan izan duten ikastetxeen iritzia ezagutzea, beraien ereduaren nondik norakoak ezagutzea, ikastetxeetan izan dituzten emaitzak eta sententzioak jasotzea, beraien eredu honetan euskara zein lekutan ikusten duten jakitea...

Horretarako, 2010-2011 ikasturtean Hezkuntza Marko Hirueleduna abian jarri zuten bi ikastetxeri galdeketa bat egin nien. Hezkuntza Marko Hirueleduna hobeto ezagutzeko asmoz, hamahiru galdez osatutako galdetegi bat prestatu nuen. Guztira 40 ikastetxe publiko eta itunpekotan jarri zuten martxan hiru eleko eredu berria. Ni ikastetxe horietako askotan saiatu nintzen informazioa biltzen, horretarako ikastetxe publiko nahiz itunpekoetara, probintzia edo lurralde ezberdinetara eta egoera soziolinguistiko ezberdinetara galdetegiak bidaliz; baina, zoritxarrez edo halaberharrez, bi ikastetxek erantzun zieten nire galdetegiari: Tolosako Laskorain Ikastolak eta Urnietako Maria Ikastetxeak.

Laskorain ikastola Tolosako herri ekimenez 1967an sortutako ikastola da. Tolosako egoera soziolinguistikoari dagokionez, Tolosan euskaldunen kopurua %65 ingurukoa da eta udalak egiten dituen kale neurketen arabera euskararen erabilera %45 ingurukoa da. Ikastola honetan Hezkuntza Marko Hirueleduna abian jarri aurretik, duela 20 urte abian jarri zuten Eleanitz proiektua zuten martxan. Proiektu honen ezaugarrietako bat ingelesaren irakaskuntza goiztiarrarekin (4 urteko ikasleak) hastea da. Hezkuntza sailaren Hezkuntza Marko Hirueledunari dagokionez, berriz, 2010-11 ikasturtean jarri zuten martxan.

Urnietako Maria ikastetxeari dagokionez, honakoa Eskola erakundearen parte den ikastetxe erlijioso bat da. Eta, bertan D ereduak izan dute orain arte, nahiz eta, ikasle gehienek familiak erdaldunak diren. Urnietako Maria ikastetxean 2010eko irailaren 1etik dute abian Hezkuntza Marko Hirueleduna.

Ikastetxe guztiek ez dute kontuan hartzen ingurunean bizi duten egoera soziolinguistikoa beraien ereduak egokitzerakoan, beste batzuek, aldiz, bai. Horren adibide Maria eta Laskorain ikastetxeak. Maria ikas-

tetxekoek ikastetxe guztietan berdin neurtzen dela diote eta Laskorain ikastolakoek, berriz, ingurune soziolinguistikoa oso kontutan hartzen dutela diote. Laskorain ikastolan euskara da hizkuntza ardatz nagusia.

Bi ikastetxeetan kanpoko ebaluazioak egin zituzten ikasturte hasieran eta amaieran. Laskorainek kanpo ebaluazio ezberdinetan parte hartzen du: ISEI-IVEIk eredu araberako hizkuntzen konpetentzien neurketa egin dute; Ikastolen Elkarteak bideratzen dituen neurketetan ere parte hartu ohi dute; PISSA eta TIMS neurketetan parte hartu dute; eta ebaluazio diagnostikoan ere parte hartu izan dute azken ikasturteetan. Hala ere, ez dute kanpoko ebaluaziora soilik egokitzen beraien lana eta barne ebaluazioak ere egiten dituzte. Ebaluazio irizpideak mailaz-maila ezarrita dauzkate, arloko konstanteen eta erreferentziaren arabera, eta azken helburuak lortzera bideratuta daude. 2010-2011 ikasturtean, DBH 4.mailan gainditze tasak honako hauek izan ziren (ikastolako datuen arabera): euskara %100, gaztelera %97 eta ingelesa % 95.

Urnietan, kanpo ebaluazioak egiten dituzte; ISEI-IVEI eta Cambridg arduratzen dira neurketak egiteaz kurtso hasieran eta amaieran. Ebaluaketa beraien esku uzten dute.

Emaitzei dagokienez kanpo ebaluazioetakoak ez dituzte jaso oraindik, ISEI-IVEIk 2010-2011 ikasturtearen hasieran eta amaieran egindako ebaluazioen emaitzako 2011ko udazkenean ezagutu ahal izatea espero zen, gutxi gora behera. Laskorainen egin zituzten ebaluazioetan emaitzak “onak” direla diote, nahiz eta, beti ere euskarari hobeagoak izaten diren gaztelaren baino.

Euskara hizkuntza gutxitua izanda, marko hirueledunak euskararengan izan ditzakeen eraginei buruz galdetuta, Laskorainekoen ustez “ingurune soziolinguistikoa oso kontuan hartu behar da horrelako esperientziaren bat martxan jartzerakoan, eta eredu malgoa behar du egoera honetara egokitzeko. Horrela egin ezean euskararen egoeran eragin oso kaltegarria izan dezake”. Marko hirueleduna abian jartzeak ikasleen jarreraren edo hizkuntzaren batenganako jarreraren aldaketa bat eragin dezakeela pentsa daiteke, baina, Laskorain ikastolaren kasuan ez dute “aldaketa aipagarririk nabaritu”; izan ere, beraien orain dela 20 urtetik martxan duten Eleanitz egitasmoaren lan ildoak hartu dituzte oinarriztat, eta bertan marko hirueleduna txertatu dute. Beraz, beraiantzat egokitze soil bat besterik ez da izan.

Urnietako Maria ikastetxekoek 2010-2011 ikasturtean jarri zuten abian marko hirueleduna, eta bereziki ingelesarekiko jarrera aldaketa nabaritu dutela diote. “Orain arte, ona bazen ere orain komunikaziorako trebetasun handiago bat” nabaritu dute. Beraz, jarrera aldaketa hizkun-

---

**Euskara
hizkuntza
gutxitua izanda,
marko
hirueledunak
euskararengan
izan ditzakeen
eraginei buruz
galdetuta,
Laskorainekoen
ustez “ingurune
soziolinguistikoa
oso kontuan
hartu behar da
horrelako
esperientziaren
bat martxan
jartzerakoan, eta
eredu malgoa
behar du egoera
honetara
egokitzeko.
Horrela egin
ezean euskararen
egoeran eragin
oso kaltegarria
izan dezake”.**

Laskorain ikastolak euskararen egoera bermatze aldera “ereduak malgutasuna” behar duela uste du; honela, marko hirueleduna “tokian tokiko egoera soziolinguistikoetara” egokitu ahal izango delarik. Bestalde, bada proiektuari ikusten dion beste alde negatibo bat ere, eta honako hau da: “hezkuntza sailak egiten duen proiektuaren erabilera politikoa”.

tza hori gehiago lantzearen ondorio izan da. Maria ikastetxekoen iritziz euskara ikasteko zailtasuna hizkuntza indoeuroparra ez izatean datza: “gaztelania ama hizkuntza baldin bada, euskara oso urrun dago gaztelertatik, izan ere ez da hizkuntza indoeuropar bat”. Arrazoi honengatik, berriz, ikasleei ingelesa ikastea ez zaiela “hain zaila” egiten uste dute. Urnietakoek lehen aldiz jarri zuten martxan eredu hirueleduna hainbat aldaketa sumatu dituzte ikasle eta gurasoengan. Hizkuntza mailari dagokionez, mintzamenean “hobekuntzak” nabaritu dituzte hiru hizkuntzetan. Bestetik, euskararen eta gaztelanian “dezente” hobetu dute. Gainera, ikasleek “ingelesan aurreikusi zen maila gainditu dute” eta hizkuntza abilezien arteko orekara “gehiago” gerturatu dira. Gurasoei dagokienez, proiektuaren garapenarekin “asebete” sentitu direla adierazi diete; eta ikasleak marko hirueledunarekin “oso motibatuta” daudela diote. Inplikaturik dagoen eta ez dagoen irakaslegoari dagokionez, “poztasun maila altua da” eta “pentsamolde aldaketa bat” suposatu du. Berriz, badirudi Urnietako Maria ikastetxean marko hirueledunak eragiten dieten pertsona guztiak oso gustura daudela izandako emaitzekin; ikasleen, gurasoen eta irakasleen jarrera oso positiboa da. Eta, emaitzei dagokionez ere badirudi esperotako emaitzak eskuratu dituztela, eta are gehiago gainditu ere egin dituztela.

Hezkuntza Marko Hirueledunak gauza positibo eta negatiboak ditu; zer esanik ez 2010-2011 ikasturtea lehena izan zela kontutan hartuta. Ikastetxeek proiektuari ikusi dizkieten alderdi positibo eta negatiboak ezagutzea garrantzitsua da, hurrengo urteetan abian jarraituko duen proiektu hau hobetzen joateko. Honela, lehenik eta behin gauza positiboetan jarriko dugu arreta. Tolosako Laskorain ikastolak ikusten dizkion gauza positiboak hauek dira: “gure Eleanitz proiektuaren baliagarritasuna agerian jartzea, hizkuntza marko hirueleduna bere baitan jarriaz” eta bide batez, “balio hori kanpoko ebaluazioaren bidez baieztatzea”. Beraiek duela 20 urte abian jarri zuten Eleanitz proiektua probatzeko modu bat da, kanpo ebaluazioak baliagarriak izan daitezke, orain arte egin duten lana baieztatzeke eta baloratzeko. Proiektua sendotuta dute jada, eta horrek emaitzak mantentzea ekarriko dietela uste dute. Urnietan alde positiboa ikasle, irakasle eta gurasoek proiektuarekiko izan dute jarrera positiboa, eta jasotako emaitza positiboak izan dira.

Hala ere, normala den bezala dena ez da positiboa eta bi ikastetxeek proiektuari hobetu ditzakeen zenbait puntu ikusten dizkiete. Laskorain ikastolak euskararen egoera bermatze aldera “ereduak malgutasuna” behar duela uste du; honela, marko hirueleduna “tokian tokiko egoera soziolinguistikoetara” egokitu ahal izango delarik. Bestalde, bada proiektu-

tuari ikusten dion beste alde negatibo bat ere, eta honako hau da: “hezkuntza sailak egiten duen proiektuaren erabilera politikoa”. Urnietako Maria ikastetxeak ere zenbait gauza hobetuko lituzke marko hirueledunean. Alde batetik, proiektua 2010eko martxoan aurkeztu zenetik irailan abian jarri zen arte denbora gutxi igaro zela uste dute, eta horregatik “gure errealitatera egokituta dagoen materiala egiteko denborarik ez” zutela izan diote. Beste ikastetxe batzuekin “amankomuneko ezaugarriak” aurkitzea ere “zaila” izan dela diote, “errealitate bakoitza zeharo desberdina” baita. Hori dela eta, esperientziak partekatzea ere zaila izan dela diote. Ebaluazioari dagokionez ere, bada aldatuko luketen zerbait; izan ere, kanpo ebaluaketak oso jarraian egin direla uste dute: “lehenengoa otsailean izan baitzen, eta azkenekoa ekainean” izan zen.

Alderdi negatibo hauek alde batera utzita, bi ikastetxeek 2011-2012 ikasturtean ere Hezkuntza Marko Hirueledunarekin aurrera jarraitu dute, eta gauza bera egin dute 2010-2011 ikasturtean proiektua aurrera eraman zuten beste 38 ikastetxeek ere.

2.5 Hezkuntza Marko Hirueledunak aurrera jarraitu du 2011-2012 ikasturtean

2011-2012 ikasturtean ere abian jarraitu du Hezkuntza Marko Hirueledunak, eta Isabel Celaá, Hezkuntza sailburuaren arabera, “hiru eleko ereduak ez du atzera bueltarik” (berria.info 2011/05/31). Hiru eleko hezkuntza sistemaren bilakaera ezin dela gelditu nabarmendu zuen Isabel Celaá, Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza sailburuak. “Ez du atzera bueltarik, ezta esku frenorik ere” (berria.info 2011/05/31), beraz, proba moduan ezarri zen marko hirueledunak martxan jarraituko du datozen ikasturteetan ere. Saioaren lehen datuak 2013. urtean jakinaraziko dira, hau da, Eusko Legebiltzarrerako hauteskundeak egingo diren urtean. Nahiz eta, argi eta garbi adierazi zuen hiru eleko hezkuntza esparruak “aurrera jarraituko duela, gobernu aldaketa balego ere”.

2011-2012 ikasturtean 78 ikastetxe berri ari dira parte hartzen egitasmoan. 2011-2012 ikasturtean lurraldeak eta ikastetxe motak modu orekatuan jaso dira. Guztira 118 ikastetxe ari dira hiru eleko ereduari ikasturte honetan. Bakoitzak bere erritmoa mantenduko du. Aurreko ikasturtetik lanean ari direnek iaz hasitako talde berarekin jarraituko dute lanean, eta 2011-2012 ikasturtean hasi direnak LHko 4. mailan eta DBHko lehen mailan hasi dira. Iaz proiektua hasi zutenek egin zuten modu berean.

Ikastetxe gehienek, euskara eta gaztelaniaz gain, ingelesa erabiltzen dute irakas hizkuntza bezala. Hiru ikastetxetan, ordea, frantsesa da hirugarren hizkuntza, eta beste kasu batean alemana.

Minimo batzuk betetzen ez badira, hizkuntz komunitatearen ekosistema ere degradatzen hasiko da, eta ekosistema moduan bere heriotz bidean sartuko da. Horren aurrean, ekologiak etika bat planteatzen digu, zaintzearen etika, dibertsitatearen etika, biziari izaten eta garatzen uztearen etika. Eta balio etiko gisa, balio horrekiko ardura eta erantzukizuna.

**Datuak ereduka
aztertuz gero,
berriz, datu oso
esanguratsuak
ikus daitezke.
Izan ere, A
ereduan, esate
baterako,
ikasleen hiru
laurden baino
gehiagok ez du
hasierako maila
gainditzen eta
%3 soilik dago
kompetentzia
honetako maila
aurreratuan.**

3. IKASLEEN HIZKUNTZA-MAILA

Hezkuntza Marko Hirueledunari gehien leporatzen zaion arazoa, ikasleak ez euskalduntzea da. Hau da, badirudi hezkuntza hirueledunarekin ikasleek euskaraz maila txukun bat lortzea ezinezkoa dela. Hau euskarak bizi duen egoera diglosikoaren ondorio litzateke, eta hori argudiatzeko A eta B ereduetan ikasleen euskara maila eskasa izatea aipatzen dute.

Euskal Herrian orokorrean, eta Euskal Autonomia Erkidegoan zehazki euskara maila aztertzeke hainbat ikerketa egin dira. Hezkuntza Marko Hirueleduna ere aztertu dute 2010-2011 ikasturtean, baina zoritarrez, ezin izango ditut emaitza horiek hemen aztertu. Oraindik ez baitira publikoki azaldu. Hezkuntza Marko Hirueleduna abian jarri duten ikastetxeetan egindako ikerketak irailan hasi zen aztertzen ISEI-IVEI ikerketa erakundea; eta oraingoz ez dira argitara atera.

Horregatik, hemen eredu elebidunean 2010 eta 2011. urteetan ISEI-IVEIek egindako ikerketetan oinarrituta A, B eta D ereduetakoko euskara mailak aztertzen dira.

3.1 A, B eta D ereduko ikasleen hizkuntza-mailaren ebaluazioa

Emaitzak ikusteko modurik egokiena hezkuntza elebidunean izandako ebaluazioen emaitzak Hezkuntza Marko Hirueleduna abian jarri ondorengo emaitzekin alderatzea izango litzateke. Baina, lehenago aipatu bezala, ezinezkoa izan da marko hirueledunean 2010-2011 ikasturtean jasotako ebaluazioen emaitzak jasotzea. Gauzak honela, 2010. urtean ISEI-IVEI erakundeak egindako ikerketa batzuen ondorioak aztertuko ditut hemen. Honela, A, B eta D ereduetakoko ikasleek duten hizkuntza-maila (euskararen eta gaztelaren) zer moduzkoa den ikusi, eta euskararen presentziaren arabera, euskararekiko izaten diren emaitzak alderatuko dira.

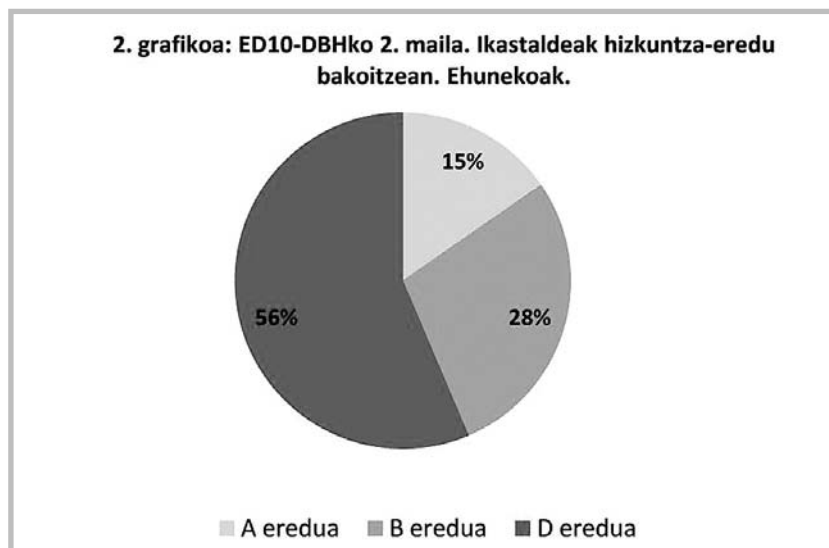
3.2 A, B eta D ereduetakoko ikasleen hizkuntza-mailaren ebaluazioa Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzako 2. maila

2010. urtean ISEI-IVEI erakundeak ebaluazioen bi diagnostiko aurkeztu zituen. 2009-2010 ikasturtean zehar Ebaluazio diagnostiko bat garatu zuten Sailaren hiru zerbitzuen artean: Irakas-sistema Ebaluatu eta Ikeretzeko Erakundeak (ISEI-IVEI), Hezkuntza Ikuskaritzak eta irakasleei laguntza emateko zerbitzuak (*Berritzegune*). Ikerketa lan honek ikasleen multzo beraren informazioa eskaintzen du derrigorrezko eskolatzeko-aldiko bi mailatan: Lehen Hezkuntzako 4. mailan, eta Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzako 2. mailan. Lanean zehar bi mailatako ikasleen diagnostia

egiten den arren, laburpen honetan Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzako emaitzetan oinarrituko naiz. Honela, ikasleek derrigorrezko ikasketak amaitzen dituztenean zer nolako hizkuntza-maila duten aztertuko dut.

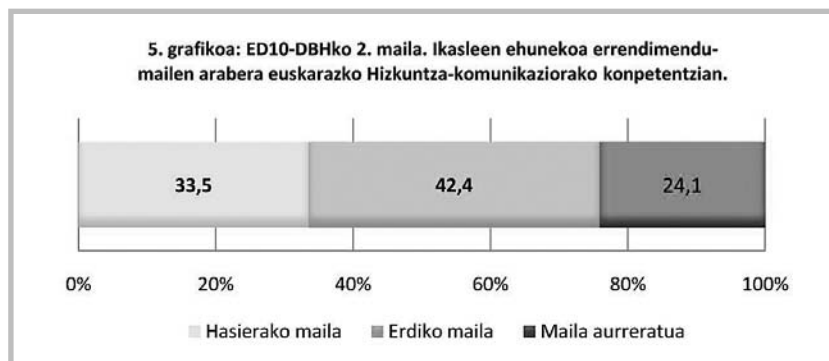
Guztira 333 ikastetxek parte hartu zuten ebaluazio honetan, bertan 858 talde zeuden eta guztira 18.021 ikasleren hizkuntza-maila aztertu zen. 333 ikastetxetatik 227k (%68,2) eredu bakarra zuten martxan, 95ek (%28,5) bi eredu zituzten eta 11 ikastetxek (%3,3) hiru eredu zituzten.

Euskarazko hizkuntza-komunikaziorako konpetentzia

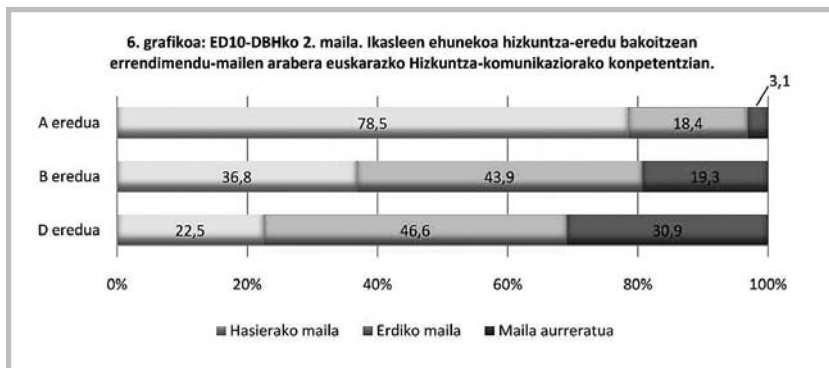
(Iturria: ISEI-IVEI, 2010)

Eredu bakoitzari dagokien ikasle kopuruei dagokienez, DBHko 2. mailan, 132 talde zeuden A ereduan (talde guztiak kontuan hartuta, %15,4); B ereduan, aldiz, 243 talde zeuden (maila horretan dauden talde guztien %28,3) eta D eredia 483 taldek osatzen zuten (%56,3).

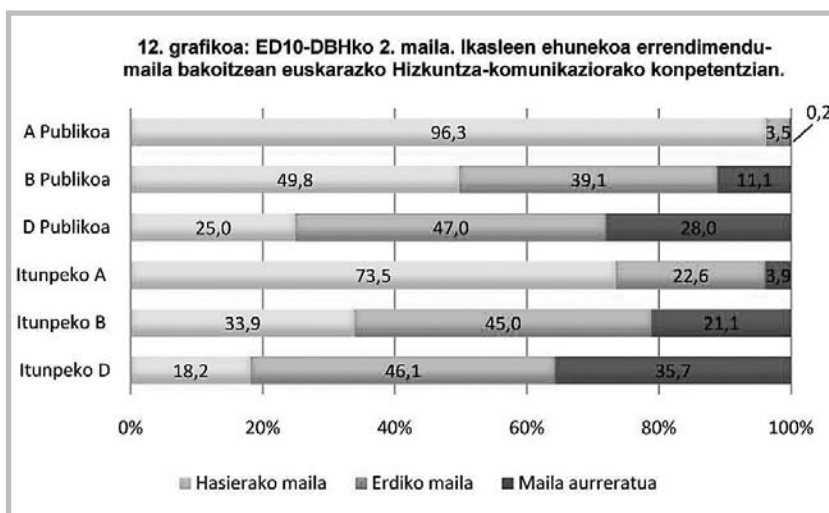
(Iturria: ISEI-IVEI, 2010)

Datuak orokorrean aztertuz gero, ikus daiteke EAEko DBHko 2. mailako ikasleen %33,5ek hasierako mailan daudela. Ikasleen %42 inguru erdiko mailan daude, eta %24 inguruk maila aurreratuari dagoz-kion lan konplexuagoak gauzatzea lortzen du. Beraz, esan daiteke DBHko 2. mailako Euskarazko hizkuntza-komunikaziorako kompeten-tzian ikasleen %66,5 erdiko mailan eta maila aurreratuan dagoela.

(Iturria: ISEI-IVEI, 2010)

Datuak ereduka aztertuz gero, berriz, datu oso esanguratsuak ikus daitezke. Izan ere, A ereduan, esate baterako, ikasleen hiru laurden baino gehiagok ez du hasierako maila gainditzen eta %3 soilik dago kompetentzia honetako maila aurreratuan. B ereduan, ikasleen ehuneko %37 inguru hasierako mailan daude eta %19,3 inguru maila aurreratuan kokatuta daude. D ereduan, hasierako mailako ikasleen ehunekoa %22,5ekoa da eta %31 inguruk maila aurreratura eskuratu du.

(Iturria: ISEI-IVEI, 2010)

Ikasleen emaitzak eredu eta ikastetxe motaren arabera (publikoa edo itunpekoa) ere aztertu zituzten ISEI-IVEIlekoek. Orokorrean esan daiteke A eredu geruzetako emaitzak B ereduakoak baino nabarmen baxuagoak direla, eta horiek, aldi berean, D ereduakoak baino baxuagoak. Ondorioz, DBH 2an euskara-mailari dagokionez, D eredu ikastetxeak dira emaitza onenak lortzen dituztenak. Bestalde, ikastetxe publikoetako emaitzak itunpeko ikastetxeetakoak baino nabarmen apalagoak dira hizkuntza-eredu guztietan.

Benetan adierazgarria da A eredu ikastetxeetan euskarako hasiera mailan dauden ikasleen kopurua, benetan altua izatea; A eredu ikastetxe publikoetan %95 baino gehiago, eta itunpekoetan %73 inguru. B eredu ikastetxe publikoetako ikasleen erdiak, eta B eredu itunpeko ikasleen %34 hasierako mailan kokatzen dira. D ereduan, aldiz, ikasleen ehunekorik txikienak hasierako mailan (%25 D publikoan eta %18 itunpekoan) aurki daitezke, eta ehunekorik handienak maila aurreratuan (%28 D publikoan eta ia %36 itunpekoan). A eredu emaitzak benetan kezagarriak dira, baina, orokorrean ere ezin esan emaitza bikainak direnik. D eredu ikastetxeetan ere ia erdiak erdi-mailan kokatzen baitira.

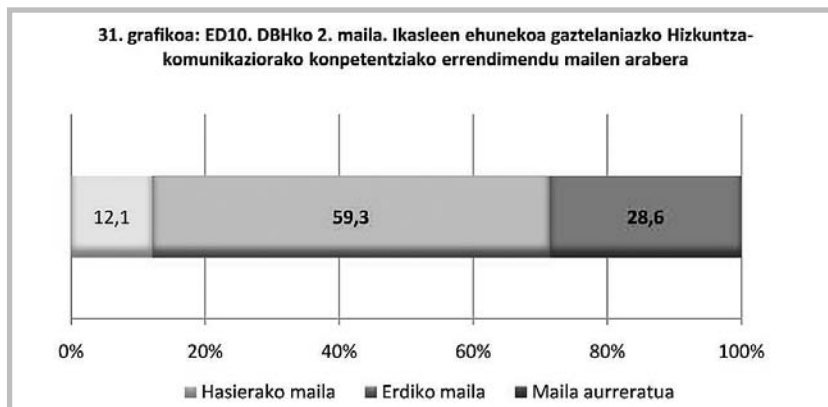
Ikasleen etxeko hizkuntza aztertzean, etxeko hizkuntza euskara duten ikasleek konpetentzia honetan 281 puntu lortu dituztela egiaztatzen da, eta etxeko hizkuntza gaztelania edo euskara ez den besteren bat dutenek 252 puntuko errendimendua lortu dute. Aldea benetan adierazgarria da. Etxeko hizkuntza gaztelania edo euskara ez den besteren bat duten ikasleek, berriz, hasierako mailan ehuneko altuagoak eta maila aurreratuan ehuneko baxuagoak biltzen dituzte. Eta, hasierako mailan kokatzen da etxeko hizkuntza gaztelania edo euskara ez den besteren bat duten ikasleen %38, eta ehuneko hori erdia baino gutxiagora murrizten da etxeko hizkuntza euskara duten ikasleen kasuan (%15). Maila aurreratuan, etxeko hizkuntza euskara duten ikasleen ehuneko etxeko hizkuntza besteren bat dutenen kopurua bikoizten du (%40,1 eta %19,8). Beraz, esan daiteke etxeko hizkuntzak eragin nabarmena duela ikasleen emaitzengan, euskararen kasuan, behintzat.

Ikasleen etxeko hizkuntza aztertzean, etxeko hizkuntza euskara duten ikasleek konpetentzia honetan 281 puntu lortu dituztela egiaztatzen da, eta etxeko hizkuntza gaztelania edo euskara ez den besteren bat dutenek 252 puntuko errendimendua lortu dute.

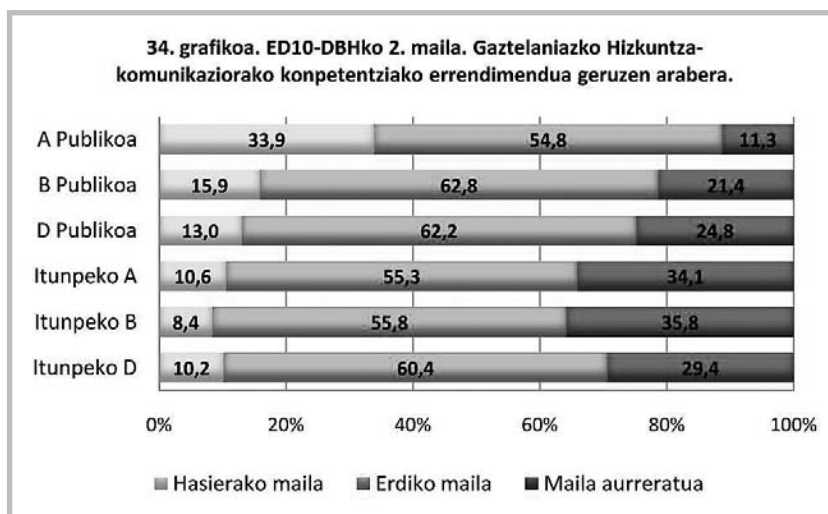

Gaztelera-ko hizkuntza-komunikaziorako kompetentzia

(Iturria: ISEI-IVEI, 2010)

Emaitza orokorreki begiratu gero, ikus daitezke ikasleen %88 inguru erdiko mailan eta maila aurreratuan dagoela. Hau da, ikasleen gehiengo ia osoak gaztelera menderatzen duela. EAeko DBHko 2. mailako ikasleen %12k hasierako mailarako deskribatu diren trebetasunak bakarrik menderatzen ditu. Ikasleen %59 inguru erdiko mailan dago, eta %29 inguruk maila aurreratuari dagozkion trebezia konplexuagoak menderatzen ditu.

(Iturria: ISEI-IVEI, 2010)

Ikastetxe motaren arabera (publikoa edo itunpekoa) eta eredu bakoitzaren arabera, emaitza ezberdinak nabarmentzen dira. Esate baterako, euskarari gertatu den bezala sare publikoko ikastetxeen emaitzak

apalagoak dira itunpekoek lortu dituztenak baino. Itunpeko ikastetxeen artean A eta B ereduko emaitzak oso antzekoak dira (nahiko onak). D eredu publikoko ikastetxeek, sare publikoko A eta B ereduko ikastetxeek baino emaitza askoz hobek lortu zituzten. Hala ere, itunpeko ikastetxeetan egoera ez da berdina, aurkakoa gertatzen da.

Emaitzak zehatzago aztertuta ikus daiteke, A geruzako ikasleen %34 inguru gaztelerako hizkuntza-mailaren hasieran dagoela, eta gainera, %11 inguruk soilik lortu zuela maila aurreratua. EAEko DBHko 2. mailako ikasleen %88 erdiko mailan eta maila aurreratuan kokatzen direla kontutan hartuta, A geruza publikoak izan ezik, gainerako geruzak %84tik (B publikoa) %91ra (itunpeko B) bitarte doaz.

Etxeko hizkuntzari begiratuz gero, kontutan hartu behar da DBH 2ko ikasleen artean %20k baino gehiagok euskara duela etxeko hizkuntza eta %77 inguruk ez duela euskara etxeko hizkuntza. Familia euskalduneko ikasleek 248 puntu lortu zituzte gazteleran, eta familian gaztelaniaz edo bete hizkuntza batean hitz egiten dutenek 254 puntu. Aldea hamar puntutik behera da. Etxean euskaraz hitz egiteko joerarik ez duten ikasleen %88k maila aurreratua edo erdi-maila lortu zituzten.

3.3 A, B eta D ereduko ikasleen hizkuntza-maila aztertu ondoren atera daitezkeen ondorioak

Emaitza orokorrak aztertuz gero, ikus daiteke hasierako mailan dauden ikasleen ehuneko handiagoa dela euskaraz gazteleran baino. Badirudi eredu guztietako ikasleen gehiengo erdi-mailan eta maila aurreratuan dagoela; euskara-mailari dagokionez ere gehiengoak erdi-mailan eta maila aurreratuan badaude ere, hasiera mailako ikasleen ehuneko bikoitza baino gehiago da (gaztelera %12 eta euskaraz %33,5).

Ikastetxe motak eta ereduak aztertuta, hasierako teoretiko bat guttiz betetzen dela ikus daiteke. Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzako ikasketak amaitzeko bi ikasturte falta zaizkien ikasleen ehuneko handi batek ez du euskara menderatzen. Benetan larriak eta adierazgarriak dira A ereduko ikastetxe publikoetako emaitzak, ikasleen %96,3 euskararen hasiera mailan baitago oraindik ere. Eta, itunpekoetan ere emaitza hobekoak dauden arren A ereduko itunpeko ikastetxeetako ikasleen %73,5 euskararen hasiera mailan kokatzen da. Baina, larriena da D ereduan ere ikastetxe publikoetan %47 eta maila aurreratuan %28 daudela, eta itunpeko ikastetxeetan %46, 1 erdi-mailan eta %35,7 maila aurreratuan daudela. Hau da, D ereduko ikastetxe publikoetan ere oraindik ikasleen %25a hasiera mailan dagoela. Aldiz, gazteleran ikasleen kopuru handienak erdi-mailan daude. Eta, benetan paradoxa bat den arren

---

Itunpeko ikastetxeen artean A eta B ereduko emaitzak oso antzekoak dira (nahiko onak). D eredu publikoko ikastetxeek, sare publikoko A eta B ereduko ikastetxeek baino emaitza askoz hobek lortu zituzten.

Emaitza orokorrak aztertuz gero, ikus daiteke hasierako mailan dauden ikasleen ehunekoa handiagoa dela euskaran gaztelera baino. Badirudi eredu guztietako ikasleen gehiengo erdi-mailan eta maila aurreratuan dagoela; euskara-mailari dagokionez ere gehiengoak erdi-mailan eta maila aurreratuan badaude ere, hasiera mailako ikasleen ehunekoa bikoitza baino gehiago da (gaztelera %12 eta euskaran %33,5).

emaitzarik baxuenak A ereduko ikastetxe publikoetako ikasleek esku-
ratzen dituzte ikasleen %34 hasiera mailan dagoelarik. Emaitzarik one-
nak itunpeko A ereduko eta B ereduko ikastetxeek lortzen dituzte. Bes-
talde, D eredu publikoko emaitzak hobeak dira B publikoak baino.

Ondorioz, emaitza guzti hauek aztertu ondorenesan daiteke A eta
B ereduak ez dituztela ikasleak inondik inora euskalduntzen; eta D ere-
duan ere ez da %100ean ikasleen euskalduntzea lortzen. Gaztelera, al-
diz, ikastetxe publikoen artean D eredukoak lortzen dituzte emaitzarik
onenak, nahi zeta itunpeko A ereduko ikastetxeak izan gaztelera maila
altuena duten ikasleak.

ONDORIOAK ETA PROPOSAMENAK

I
Hasierako helburua eta helburu nagusia Hezkuntza Marko Hirueledu-
nak euskara bezalako hizkuntza gutxitu batean izan ditzakeen ondorioak
aztertzea zen; era berean, ikasleen euskalduntze prozesuan izan zeza-
keen eragina aztertzea ere helburu zen.

Ikerketan zehar ikusi ahal izan da eta lan honetan bildutako hainbat
irizirik honela adierazi dute: kezka nagusia ikasleen euskalduntzea ber-
matzen duen eredu den ala ez ikustea dela. Kezka hori hezkuntza ele-
biduneko A, B eta D ereduko ikasleen euskalduntze ezatik sortutakoa
da, eta hori benetan hala zen ala ez jakiteko ISEI-IVEI erakundeak egin-
dako ikasleen hizkuntza-maila aztertzen zuten ebaluazioen emaitzak
ere aztertu ditut lan honetan.

80. hamarkadaren hasieran euskal hezkuntzan eredu bakarra izate-
tik, elebiduna izatera pasa ginen. Euskal Autonomia Erkidegoan A, B
eta D eredu artean aukera zitekeen. Eredu hauek martxan jarri zire-
nean, A eredu zen nagusi eta D ereduak zuen ikaslerik gutxien. Hala
ere, denborarekin gauzak asko aldatu dira, eta gaur egun D eredu da
ikasle eta gurasoen gehiengoak aukeratzen duena, B eredu mantendu
egin da, eta A eredu nabarmen jaitsi da.

Ikusi ahal izan da, hezkuntza elebidunak jada kritika asko izaten
zituela eta dituela ikasleen euskalduntzea bermatzen ez duelako, hainbat
eragilek behin eta berriz eredu euskaldun bakar bat ere eskatu izan
dute (adibidez, Sortzen Ikasbatuazek: berria.info 2010/01/19).

2010-2011 ikasturtean Hezkuntza Marko Hirueleduna jarri zen mar-
txan, eta honek hautsak harrotzea lortu du. Hainbat alderdi politikoren
artein kezka sortu du, eta euskal sindikatu eta eragileen gehiengo batek
jarrera guztiz aurkakoa erakutsi dute. “Eraso” edo “inposaketa” bezala
ere definitu dute; euren ustez “euskara bigarren mailako hizkuntza iza-

tetik hirugarren mailakoa izatera pasako litzateke” (Sortzen Ikasbatu-zen esku orri batean). Era berean, euskararen egoera diglosikoa kontutan ez dela hartzen eta euskalduntzen ez duten ereduetan oinarrituta da-goela uste dute.

Euskalduntzea bermatu ahal izateko eredu malguagoa ere eskatu izan da zenbaitetan, badirudi EAE guztirako eredu uniforme bat eta bakarra sortzeak eragin kaltegarria izan ditzakeela euskararengan. Eta, horregatik ingurune soziolinguistikoa kontutan hartzen duen eredu euskaldun eta eleanitz malgu bat eskatzen dute (berria.info 2011/01/19). Ezin delako metodo bera, sistema bera eta ordu kopuru bera erabili Barakaldon edo Tolosan. Ikasleen beharrak eta ahulguneak ezberdinak izango baitira. Hau marko hirueleduna abian duten ikastetxeek eurek ere ikusten dute.

Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza sailak, ordea, Hezkuntza Marko Hirueledunak atzera bueltarik ez duela esan ondoren, 2011-2012 ikasturtean guztira 118 ikastetxe ari dira proiektuan parte hartzen, 40 aurreko ikasturtetik martxan dutenak eta 78 berriak.

Hemen behin eta berriz, aipatutako kritika horien arrazoia ikasleen euskalduntze prozesua dela eta egin izan direla esan ondoren, egokiena arrazoi hauek benetan betetzen diren ala ez jakitea zen. Eta, ISEI-IVEIek egindako ikerketan ikusi ahal izan da ikasleen euskalduntzea ez dela inondik inora bermatzen, eta gazteleran jasotako emaitzak, berriz, askoz hobeak direla ikusi ahal izan da.

Batez ere A ereduari ikasleen %98 inguruk Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzako 2. mailan oraindik ez dute hasiera maila gainditzen. Hau da, beraien bizitzako gutxienez 10 urte euskara ikasten eman arren, ez dira hasiera mailatik pasatzen. Paradoxa da, ordea, gazteleran ere ikastetxe publikoetako A ereduko ikasleen emaitzak izatea txarrenak; ikerketa horretan, beraz, ikus daiteke D ereduek gazteleran ez dituztela emaitza txarrak lortzen.

Guzti hau ikusita gure ondorioa honakoa da: Hezkuntza Marko Hirueledunak eragin kaltegarria izan dezake euskara bezalako hizkuntza gutxitu batean; eta honela izango da, hainbat faktore kontutan hartzen ez badira. Esan bezala, hainbat aldagai hartu behar dira kontuan: etxe-ko hizkuntza, testuinguru soziolinguistikoa, harreman sareak, eskala soziala eta abar.

Bizi garen gizarte honetan argi eta garbi dago hizkuntzak aberastasu bat direla, eta gaur egun atzerriko hizkuntzak jakitea ia ezinbestekoa bilakatu da; baina, horren truke gurea alde batera utzi behar al dugu? Muga linguistikoek garapen kognitiborako duten eragina kontutan

---

Euskalduntzea bermatu ahal izateko eredu malguagoa ere eskatu izan da zenbaitetan, badirudi EAE guztirako eredu uniforme bat eta bakarra sortzeak eragin kaltegarria izan ditzakeela euskararengan. Eta, horregatik ingurune soziolinguistikoa kontutan hartzen duen eredu euskaldun eta eleanitz malgu bat eskatzen dute.

**Hezkuntza
Marko
Hirueledunak
eragin
kaltegarria izan
dezake euskara
bezalako
hizkuntza gutxitu
batean; eta
honela izango da,
hainbat faktore
kontutan hartzen
ez badira. Esan
bezala, hainbat
aldagai hartu
behar dira
kontuan: etxeko
hizkuntza,
testuinguru
soziolinguistikoa,
harreman sareak,
eskala soziala eta
abar.**

hartu behar da. Barne mundua osatzeko eta komunikatzeko hizkuntza aberastasunak duen garrantzia ez da ahaztu behar. Eta ondorioz garapen pertsonalerako, sozialerako eta komunikatiborako.

Euskara hizkuntza gutxitu bat da, eta bere egoera soziolinguistikoa ez da batere xamurra Euskal Herriko leku gehienetan. Urteetako ikerketek eta baita azkena egin direnek ere hezkuntza elebidunak ikasleak ez euskalduntzea dakarrela erakutsi dute, A ereduan emaitzak oso txarrak dira euskaran (eta ikastetxe publikoetan gazteleran ere bai). D ereduan, aldiz, euskararen kasuan emaitza nahiko onak (hala ere, hobeak izan zitezkeen) lortzen dira eta gazteleran ere ez dira atzera gertatzen.

Kontutan hartu behar da, herririk euskaldunenean ere gazteleraren presentzia handia dela: irratia, telebista, internet, egunkariak... Gaztelerak presentzia handia eta indartsua dauka gizartean. Etxeko eta ingurunekeo hizkuntza euskara duen haur batek 10 urterako oso ondo menderatzen du gaztelera, etengabe gaztelera entzuten ari baita. Baina, ezin dugu ahaztu ingelesak ere datozen urteetan gaztelerak bezainbesteko garrantzia eta zabalera izango duela. Hala ere, argi eta garbi dago ikasleek eleanitzak izan behar dutela, eta euskaraz gain gaztelera eta ingelesa ere ikasi behar dituztela.

Ikasleek eskolatik kanpo jasotzen duten hizkuntzak ere eragin handia dauka beraiek gerora erabiltzen duten hizkuntzaren aukeraketan. Euskara eskolan soilik erabiliz gero, euskara gauza negatiboekin soilik lotuko dute, eta behin ere ez dute guztiz menderatuko. Eta, hizkuntza bat ez menderatzeak hizkuntza horrekiko aurkakotasun bat sortzea eragin dezake.

Horregatik, egokiena euskara oinarri duen hezkuntza eleanitz bat izango litzatekeela uste dut. Hezkuntza Marko Hirueledunak ez du bereizketarik egiten hizkuntzen artean, eta euskara, gaztelera eta ingelesa egoera berdinean baleude bezala jokatzen du. Baina, errealitate linguistikoa ezin da albo batera utzi, eta euskararen egoera benetan kontutan hartzekoa da, euskarak bizirik irautea nahi badugu.

Horregatik, euskara oinarri duen eta ingurune soziolinguistikoa benetan kontutan hartzen duen eredu eleanitz bat sortzea izango litzateke egokiena. Hizkuntzaren erabilera politikoak alde batera utzi, eta ikerketen emaitzak objektiboki aztertu behar dira. Ikasle osatuak eta presatuak sortu behar dira.

Datozen urteetan martxan jarraituko duela dirudien Hezkuntza Marko Hirueledunak kontutan hartu behar du benetan zer nahi duen, errealitatea begiratu, emaitzak aztertu eta helburuak ondo finkatu on-

doren, horri egokitutako benetako Marko eleanitz bat sortu beharko du. Hala eta guztiz ere, emaitzak jasotzen hastean ikusiko da benetan marko honek aipatzen dituen helburuak betetzen dituenentz. ●

BIBLIOGRAFIA

- ISEI-IVEI, (2010), Ebaluazio Diagnostikoa 2010. Lehen Hezkuntzako 4. Maila. Emaitzak eta aldagaien analisisa. Eusko Jaurlaritza.
- ISEI-IVEI, (2010), Ebaluazio Diagnostikoa 2010. DBHko 2.maila. Emaitzak eta aldagaien analisisa. Eusko Jaurlaritza.
- Zalbide, M. eta S. Izagirre (2011), *Hezkuntza-alorreko hizkuntza plangintza*. HIZNET, Hizkuntza Plangintza Ikastaroa.
- Zubeldia, L. (2010), Hezkuntza eredu hirueleduna. Euskara gelako baztertua? Galtzaundi aldizkaria, 322. alea.

SAREKO BIBLIOGRAFIA

BERRIA EGUNKARIA

www.berria.info

http://paperekoa.berria.info/harian/2010-03-04/002/014/jaurlaritzak_hiru_eleko_hezkuntza_eredua_40_zentrotan_probatuko_du.htm

http://paperekoa.berria.info/iritzia/2010-03-11/004/006/euskara_marko_hirueledunean.htm

http://paperekoa.berria.info/harian/2011-05-31/012/002/zelaak_ohar-tarazi_du_hiru_eleko_ereduak_ez_duela_atzera_bueltarik.htm

DIARIO VASCO EGUNKARIA

<http://www.diariovasco.com/v/20100314/al-dia-sociedad/marco-trilingue-debe-flexible-20100314.html>

EUSKALDUNAK ETA ELEANIZTUNAK BLOGA

<http://euskaldunaketaeleaniztunak.wordpress.com/>

EUSKO JAURLARITZA

http://www.langile.com/fitxategiak/dokumentuak/doks/marko-hirueleduna_3_3_10_e.pdf

EITB-KO ALBISTEAK

<http://www.eitb.com/albisteak/gizartea/oso/640956/esperientzia-hirueledunak-aurreikuspen-guztiak-gainditu-ditu/>

HIK HASI ALDIZKARIA

<http://www.hikhasi.com/artikulua/1012> : Erriondo, Lore; Isasi, Xabier; Azurmendi, Mari-Jose; Mendiguren Bereziartu, Xabier (2005); *Hizkuntza ereduaren porrota frogatu da*. Hik Hasi aldizkaria, 99. alea.

<http://www.hikhasi.com/artikulua/493>: Etxeberria, F. (1999), *Elebitasuna eta hizkuntza euskararen herrian*. Hik Hasi aldizkaria, 43. alea.

<http://www.hikhasi.com/artikulua/439>: Oregi, Sabin. (1999), *Alfabetatzea Euskal Herrian (1.500-1.994)*. Hik Hasi aldizkaria, 38. alea.

<http://www.hikhasi.com/artikulua/1383> : - (2006), *Hizkuntzen marko berria EAE-n*. Hik Hasi aldizkaria, 117. alea.

ISEI-IVEI

<http://www.isei-ivei.net/eusk/isei/indexisei.htm>

OHARRA

1. Lan hau Hiznet Hizkuntza Plangintza Graduondoko sakontze-egitasmo gisa landua izan da, Lionel Jolyren zuzendaritzapean, 2010-2011 ikasturtean.